

CORPUS AL BRONZURILOR DIN DACIA ROMANĂ: CATEGORII DE PIESE

Constantin Pop

Din analiza celor 977¹ de piese cercetate, ce constituie un *corpus*² al reprezentărilor figurate³ din bronz, descoperite în Dacia romană, lucrare inedită⁴, cu puține șanse de a vedea lumina tiparului⁵, se desprinde un vast repertoriu în ceea ce privește categoriile funcționale ale obiectelor. La rândul lor, acestea au fost subîmpărțite în grupe mai restrânse, înrudite după caracterul și rolul pe care l-au avut.

Din capul locului, trebuie semnalat faptul că fiind vorba de civilizația romană, civilizație deosebit de unitară, cu continuitate de tipuri și tradiții peste secole, studiul s-a ocupat și de piesele romane considerate așa-numite „produse de import” în Dacia statului independent (ele nu depășesc însă încadrarea cronologică a secolelor II a. Chr.-I p. Chr.), exemple definitorii ale unității materiale și artistice ale lumii clasice. De asemenea, în lucrare, își găsesc firească locul și piesele descoperite în teritorii muntene (București, Rucăr, ș.a.) și sudul Moldovei (Barboși-Tirighina, Șendreni, etc.), în număr de 17 obiecte, aflate *extra provinciam*, pe care le-am considerat produse comerciale provenite din Dacia (de pildă, o toartă din „Barbaricum”, de la Tășad, jud. Bihor), legăturile de vecinătate dintre această provincie traiană și regiunile respective fiind destul de strânse. Ele au putut fi vehiculate și de către soldații punctelor militare romane de observație, care funcționau aici drept „capete de pod” (exemple, Barboși-Tirighina, Rucăr, etc.) Oricum, dificilă mi se pare ipoteza ca piesele în cauză să aibă origini diferite, aduse din alte teritorii ale Imperiului (de pildă, *Moesia Inferior*, în această privință fluviul Dunărea constituia, cât de cât un obstacol demn de luat în seamă).

Iată acum, caracterul „contabil” al statisticii catalogului⁶ (aici sunt cuprinse și micile resturi ale figurațiilor în cadrul fiecărei categorii, unde și-au găsit firească locul).

¹ De fapt, au fost studiate 999 de piese figurate, din bronz, dar un număr de 22 de exemplare constituie copii și replici medievale-moderne. Ele au fost cercetate doar în vederea stabilirii autenticității lor, deci, nu formează componente ale analizei monumentelor originale propriu-zise.

² C. Pop, *Bronzuri figurate în Dacia romană*, ms., 1998 (466 p., 122 de planșe alb-negru).

³ Lucrarea conține și alte două capitole: *Addenda*, cu 25 de figurații și *Dubitanda*, cu 30 de piese, obiecte care intră în numerotarea generală a celor 977 de monumente.

⁴ Alte capitole din acest *corpus* sunt “răsfirate” în diferite reviste și volume de specialitate: *Apulum*, XXXVIII/1, 2001, 147-160; volumul omagial dedicat prof. universitar orădean, dr. Sever Dumitrașcu, cu ocazia împlinirii vârstei de 65 de ani (*Adevărul omeneste posibil pentru rânduirea binelui*, Oradea, 2001, 165-180). Sub tipar se află, de asemenea, adnotări, care vor fi editate în volumul memorial al cercetătorului dr. Nicolae Chidioșan (va fi publicat de Muzeul Țării Crișurilor, Oradea), *Banatica* (Reșița, 2002), *Tibiscum* (Caransebeș, 2002-2003), *Apulum*, XXXIX, 2003.

⁵ Lipsa unor sponsorizări și suprapunerea capitolelor despre figurinele votive, antropomorfe și animaliere peste importantul volum, recent apărut, Lucia Țeposu-Marinescu, Constantin Pop, *Statuete de bronz din Dacia romană*, București 2000 (207 p., 91 de planșe alb-negru și trei grafice).

⁶ Repertoriul prezentului *corpus* nu cuprinde studiul efiigiilor monetare, piesele care prezintă numai motive vegetale (acestea ar fi îngreunat considerabil, - cu aproximativ 1000-1500 de noi figurații) -, paginația volumului (și așa destul de numeroasă). De asemenea, nu m-am ocupat de piesele vestimentare figurate, deoarece ele constituie alte subiecte predilecte ale unor colegi (fibulele – Sorin Cociș, Institutul de Arheologie și Istoria Artei Cluj ; podoabele – Adriana Isac, Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei Cluj ; piesele militare – Liviu Petculescu, Muzeul Național de Istorie a României București). Totuși, din aceste grupe de obiecte, am ales pe cele care mi sau părut mai indicate pentru a puncta, măcar tangențial, apartenența lor la categoriile funcționale stabilite de mine. Mă refer la piesele de natură religioasă (amuletele-medaliaoane apotropaice, cu reprezentări de divinități sau de tip *phallus*) și cele de echipament

A. PIESE VOTIVE

Grupa se referă la statuetele de divinități, plăci votive și alte obiecte de cult:

I. *Figurine de zeități*⁷: a. *Pantheonul clasic greco-roman*⁸: Jupiter⁹-8 exemplare; Minerva¹⁰-11 piese; Apollo-7 monumente; Diana-6 buc.; Mars-10; Venus-56; Mercurius-37. Primele două divinități (19 statuete), formează, împreună cu Junona (neatestată prin bronzurile figurate ale Daciei), cunoscuta „Triadă capitolină”. După cum lesne se poate observa, în provincia traiană se resimte lipsa figurinelor reprezentând pe Juno, Neptunus, Ceres, Vulcanus și Vesta, care completează lista celor 12 divinități principale (*dii consentes*) ale patrimoniului clasic greco-roman. Urmează, apoi, *personajele în strânsă legătură cu acești dii consentes*: Amor – 24 exemplare. Printre figurații nu apar Leto, Salacia și Anteros, nume cunoscute din inscripțiile descoperite în Dacia. În continuare: *zeii intrați ulterior în Olimp și cortegiul lor*: Hercules – 24 piese (aici a fost numerotat și un grup statuar al acestui personaj în luptă cu Antaeus); Liber – 9 buc. (de asemenea și o piesă înfățișând pe Bacchus cu Silenus, care, - pentru a nu se dubla -, nu figurează numărătoarea grupei bătrânului educator al lui Dionysos); Libera (sau bacantă)¹¹ – 4; Pan – 4; Satyrus – 3; Silenus – 2; Aesculapius – 1; Hygia – 2. În această categorie nu apar Ampelos (participant al *thyassos*-ului bacchic), Epione și Telesphorus (alături de zeitățile medicinei), Dioscurii, neîntâlniți în reprezentările de bronz ale Daciei, dar cu epigrafe și imaginea lor pe monumentele de piatră. Apoi, *divinități vechi italice*: Silvanus – 1; Vertumus – 1. Nu sunt atestați Ianus, Saturnus, Silvanae, Flora, Soranus. *Zei de origine grecească*: Dis Pater – 1; Kore-Proserpina – 1; Priapus – 3. Ne apar Aeracura, Luna, Hekate, Nymphae, Musae. Numeroasele națiuni și concepte abstracte își găsesc materializarea prin *personificarea* lor: Lares – 12 (o piesă, numărată aici, ar putea să-l reprezinte pe zeul egiptean Harpocrates); Fortuna-Abundantia – 10; Victoria – 6 (o statueta, aparținând de o piesă, sub forma *manus Dei* dolicheniană, figurează în această categorie pentru a nu fi înglobată în grupa zeului sirian). *Personajele mitologice clasice* sunt reprezentate de 1 Centaur. De asemenea, există 1 cap statuar neidentificat cu certitudine, fie aparținând unui Iar sau a zeului Amor. Deci, statuetele votive înfățișând divinități din pantheonul

militar (garnituri de armură, câteva elemente de *balteus* și de centiron, pandative de la „Hangenschurz”, aplici-cabochon ș.a.).

⁷ Pentru figurinele de divinități din pantheonul greco-roman, ordinarea personajelor, după importanța lor, am efectuat-o având ca model criteriul stabilit de M. Bărbulescu, *Culte greco-romane în provincia Dacia*, teză de doctorat, ms., Cluj-Napoca, 1985.

⁸ Pentru detalii mai complete și unele interpretări noi, a se vedea L. Țeposu-Marinescu, C. Pop, *op.cit.*, 21-109, pl. 1-67 ; 127-131 ; pl. 79 ; 136-160 ; pl. 81-91.

⁹ În catalogul *corpus*-ului s-a strecurat o greșeală regretabilă, observată mult mai târziu, care n-a mai putut fi remediată. Eroarea, pe care mi-o asum cu toată răspunderea, se referă la faptul că, în cadrul statuetelor jupiteriene, a cuprins și 9 fragmente ale unei statui, de bronz, în mărime naturală, ale acestui zeu (descoperite la Corabia-Celeiu, jud. Olt, D. Tudor, *Sucidava*, Craiova, 1974, 42, fig. 50/1-3 ș.a. ; cele 9 resturi statuare, la numărătoare, sunt considerate ca o singură unitate). Ar fi fost corect să se deschidă o rubrică nouă (cu *statuaria* votivă, de mari dimensiuni). Oricum, numărul sculpturilor, din bronz, dedicate lui Jupiter, nu s-a modificat (7 figurine și 1 statuie în mărime naturală: 8 exemplare, așa cum apar ele în catalog).

¹⁰ Ulterior finalizării lucrării, s-a mai publicat un cap al Minervei (Athena Parthenos), provenit *extra provinciam*, de la Tileagd, jud. Bihor (nu figurează în *corpus*) : Al. Sășianu, S. Bulzan, *Adevărul omeneste posibil pentru rânduirea binelui*, Oradea, 2001, 671-682, fig. 1-6. Deci, în prezent, sunt cunoscute un număr de 12 reprezentări, în bronz, ale zeiței.

¹¹ O menadă, descoperită la Ulpia Traiana Sarmizegetusa (Al. Diaconescu, în *Acta MN*, 35/I, 1998, 77-86, fig. 1-4) nu a fost cuprinsă în repertoriul *corpus*-ului, dar comentariile aferente și numărătoarea ei, în ultima clipă, s-au putut face în lucrare.

greco-roman, însumează 245 de exemplare, reprezentând un procentaj de 25,07 % din totalul celor 977 de piese analizate.

*b. Divinități egiptene*¹²: statuetele ce înfățișează aceste zeități, au fost împărțite în funcție de importanța lor religioasă și a stilului artistic de reprezentare (vechi, clasice, faraonice și „îmbrăcate”, mai nou, în haina *interpretatio Romana*-elenistico-romano-egiptene). Prima grupă circumscrie pe: Osiris - 2 piese; Apis (sub înfățișare veche) - 1; Anubis - 3; Ismet - 1, iar cea de a doua pe: Apis - 3 (sub înfățișare mai nouă); Sarapis - 3; Iupiter-Ammon - 2; Harpocrates - 1 (o altă piesă în dubiu, a se vedea la categoria Lares). Deci, sunt 16 reprezentări egiptene, însumând 1,63 din totalul general de 977 de obiecte.

*c. Zeități microasiatice*¹³: dintre zeii Asiei Mici, în Dacia romană sunt atestate doar două personaje: Sabazius - 3 (sub formă de *manus Dei*) și Cybele¹⁴ - 1. Total: 4 figurații, procentaj 0,40 %.

*d. Divinități orientale*¹⁵: statuetele, de bronz, din Dacia, înfățișând zei orientale, formează două categorii: siriene și iraniene. Prima grupă însumează 3 figurații legate de cultul lui *Iupiter-Dolichenus* (a se vedea o altă piesă numărată, - pentru a nu se dubla -, la zeița Victoria), iar cea de a doua, cuprinde 1 figurină mithriacă. Total: 4 statuete, procentaj 0,40 %.

Concluzionând, repertoriul statuetelor votive din bronz, provenite din Dacia, se ajunge la următorul grafic: total figurine: 269 de exemplare, ceea ce reprezintă un raport de 27,53 % din cele 977 de obiecte catalogate. Sunt înfățișate un număr de 37 de personaje: clasice - 26 (cu Antaeus, a se vedea la Hercules), egiptene - 7, microasiatice 2, orientale - 2. Cele mai numeroase divinități sunt: Venus - 56 exemplare (20,81 % din totalul statuetelor votive și 22,85% din numărul celor clasice), urmată de Mereusius - 37 (13,75 % și respectiv, 15,10 %), Amor și Hercules - fiecare câte 24 de piese (8,92 % și 9,79 %) ș.a.

II. Plăci votive

a. Pantheonul clasic: Iupiter - 2 plăci; Hercules - 1 monument; Dis Pater și Proserpina - 1 piesă; Hygia - 1 exemplar; Fortuna - 1 bucată. Total: 6 plăci votive.

b. Zeități orientale: Iupiter Dolichenus - 4.

c. Culte balcano-dunărene: Cavalerii danubieni - 4.

Total plăci votive: 14 monumente, cu procentajul de 1,43 % din cele 977 de piese analizate în *corpus*. Ca figurație, tăblițele înfățișează: 6 zei clasici, 1 oriental și 1 aparținând cultelor balcano-dunărene (deci, 8 personaje).

III. Alte obiecte de cult.

Obiectele cultice, de altă natură, decât cele expuse mai sus, au fost clasificate în trei categorii: *a. Embleme religioase* - 1 (sfînx); *b. Instrumente de cult*: pumnal de sacrificiu (cu două bucranii); *c. Talismane*, împărțite la rândul lor, în: amulete-pandativ-2 (capul lui Sol ? și grifoni cu bucraniu) și amulete tip *phallus* - 11.

Total 15 obiecte de cult, reprezentând 1,53 % din numărul celor 977 de monumente catalogate.

¹² Pentru completări și interpretări, a se vedea L. Țeposu-Marinescu, C. Pop, *op. cit.*, 112-114, pl. 70; 129, pl. 79;

¹³ Idem, *op. cit.*, p. 111, pl. 69; 161.

¹⁴ C. Daicoviciu, *ACMIT*, IV, 1932-1938, 410. Să fie, oare, vorba de o eroare de interpretare? Nu se cunosc reprezentări, în bronz, ale acestei zeițe, de origine microasiatică.

¹⁵ Pentru o imagine completă, a se vedea L. Țeposu-Marinescu, C. Pop, *op. cit.*, p. 110-111, pl. 68-69; p. 167.

O totalizare finală a pieselor votive, de bronz, din Dacia romană, însumează un număr de 298 de obiecte, cu un procentaj de 30,50 % din monumentele repertoriate.

B. REPRESENTĂRI LAICE

Numeroase sunt și reprezentările din bronz, înfățișând personaje anonime, animale, figuri imperiale etc., provenite din Dacia. La rândul lor, ele au fost împărțite în mai multe categorii.

I. *Figurine antropomorfe*¹⁶: personaje masculine anonime, figurații feminine comune, copii; figurine antropomorfe nenominalizate după sex (piese pierdute, din informații laconice); fragmente de statuete neidentificabile. Total: 76 figurine antropomorfe, cu raport general de 7,77 %.

II. *Statuete zoomorfe*¹⁷, clasificate, conform speciilor regnului animalier. Ele sunt: păsări, mamifere, reptile, alte animale, resturi zoomorfe neidentificabile. Total: 52 de bucăți, procentaj 5,32 %. Cele 128 de figurine însumează un procentaj general de 13,10%.

III. *Statuaria onorară de mari dimensiuni*

Împărțirea s-a făcut în felul următor: *a. Fragmente statuare imperiale certe* – 4 (resturi din reprezentările lui *Caracalla* – 1, *Traianus Decius* – 1, *Iulia Domna* – 2); *b. Resturi statuare imperiale posibile* – 45; *c. Alte fragmente dispartate de statui onorare, de mari dimensiuni* – 31 de resturi sculpturale.

Cele două subgrupe (*a* și *b*) însumează un număr de 49 de resturi statuare, fiecare constituind un tot unitar, multe fragmente aparținând unuia și aceluiași monument (de pildă, numai din statuia ecvestră a împăratului *Caracalla*, de la *Porolissum*, s-au descoperit 19 resturi figurative !). Deci, la numerotarea fragmentelor din amintitele paragrafe s-a avut în vedere tocmai aceste unități bine constituite.

În număr de 80 de poziții, fragmentele statuare onorare, de mari dimensiuni, reprezintă un procent de 8,18 % din totalul celor 977 de monumente din *corpus*.

IV. *Reliefuri cu scene historiate*.

Cele 5 reliefuri cu scene historiate, constituie, - după părerea mea - o categorie artistică aparte, având un dublu aspect funcțional. Ele sunt piese confecționate separat și apoi, aplicate ca ornamente pe părțile laterale ale pieptului calului din cadrul monumentelor ecvestre (4 dintre ele, o luptă între un cavaler roman și războinici pedestri barbari), dar și ca alegorii narative prin scenele prezentate (toate cele patru amintite mai sus, dar și a cincea înfățișând un trofeu – arme dacice și romane, poate în amintirea celor două războaie dintre *Traian* și *Decebal*).

Procentaj: 0,51 % din totalul celor 977 de piese.

Reprezentările laice, din bronz, din Dacia romană, sunt în număr de 213 exemplare, cu un raport de 21,80 %.

C. RELIEFURI NEDETERMINATE FUNCȚIONAL

Categorie alcătuită din 12 piese, cărora nu li s-a putut stabili funcționalitatea. Ele prezintă imagini cu diferite personaje (zeiți sau anonimi) – 9 și figurații animaliere – 3.

Procentaj: 1,22 % din totalul general de piese.

D. ARMAMENTARIA.

¹⁶ Idem, *op. cit.*, p. 114-118, pl. 71-74; p. 131-133; p. 162-164, pl. 91; p. 167-168.

¹⁷ Idem, *op. cit.*, p. 119-127, pl. 75-78; p. 133-136, pl. 80; p. 164-165; p. 168.

În comparație cu mulțimea pieselor militare, confecționate din fier și os, provenite din provincia traiană, cele figurate, din bronz, sunt puțin numeroase. Armele (de fapt, fragmentele lor) au fost împărțite după rolul pe care l-au avut. Ele constituie numai obiecte de paradă (în afară pare-se, de garniturile de armură, folosite și în conflictele propriu-zise). Astfel sunt: *a. Arme*: elemente de scut (*umbo*, ținte decorative), elemente de sabie (ornamente de mâner), accesorii de teacă (prinzătoare) – 12 exemplare; *b. Piese de echipament*: coif și obrăzare de coif, măști de paradă, garnituri de armură, cnemidă, elemente de *balteus*, elemente de centiron, piese decorative de echipament (pandative, aplici, aplici cabochon) – 56 bucăți; *c. Signa militaria* (animale) – 7 figurații.

Total *piese armamentaria*: 75, cu procentajul de 7,67 %.

E. PIESE DE HARNAȘAMENT

Piesele ornamentale de harnașament sunt și ele puține la număr în Dacia. Ele se compun din: *a. Armuri ecvestre de paradă* (frontale, laterale, nedeterminate) – 6; *b. Accesorii de harnașament* (distribuitoare de hamuri, aplici) – 7; *c. Alte accesorii de harnașament* – 1.

Sunt deci, 14 piese, având un procentaj de 1,43 %.

E. ELEMENTE DE ATELAJE DE CAR

Descoperirile din Dacia a unor elemente de atelaje pentru care nu sunt nici ele numeroase. Ele pot fi împărțite, destul de arbitrar, în piese aparținând vehiculelor obișnuite de călătorie și pentru cele de paradă, triumf etc.

În literatura de specialitate, din păcate, nu sunt precizate clar, dar în ceea ce privește o serie de probleme privind identificarea (piese funcționale, decorative), poziționarea lor în cadrul atelajelor, departajarea (care obișnuite, funerare ori de triumf) ș.a., părerile cercetătorilor sunt adeseori contradictorii.

Categoria carelor obișnuite cuprinde următoarele elemente de atelaj: *a. Piese cu rol funcțional precizat*: susținătoare pentru suspensie cu unul și două brațe laterale deschise – 5; elemente de îmbinare ale vagonului carului – 1; *b. Piese cu rol decorativ* (locul de montare necunoscut) – 6; *c. Piese ornamentale de la jug* – 5. Categoria carelor de paradă cuprinde doar *piese decorative* – 2.

Totalul elementelor de atelaj însumează 19 piese, raport 1,94 % din 977 de obiecte.

F. RECIPIENTE

Dacă vasele cu figurații, din bronz, sunt puține în Dacia, nu același lucru se poate spune despre elementele aparținătoare lor (atașe, torți etc.) și despre obiectele de iluminat (opaițe, sfeșnice) descoperite în cantități suficiente.

După cum se cunoaște, civilizația romană prezintă o perfectă unitate de vedere tipologică a pieselor, pe o lungă perioadă de timp. Deci acesta a fost considerentul major care m-a determinat ca importurile romane din cetățile dacice ale statului independent să nu fie omise (ele sunt majoritare în categoria vaselor și a elementelor lor). Ca încadrare cronologică, - așa cum afirmam -, aceste obiecte nu coboară înainte de secolul II a.Chr., tematica de față nepermițând vehicularea unor piese mai timpurii, circumscrise veacurilor anterioare.

Recipientele au fost clasificate, și ele, în două mari grupe, în funcție de menirea pe care au avut-o.

I. VASE

Ele sunt constituite din: *a. Căni-urcioare* (tip *oenochoe*, cu corp bitronconic, cu corp sferic) – 7; *b. Situlae* – 1. Total: 8 vase. *c. Atașe de recipiente* (pentru *situlae*, căldări, atașe de vase neidentificabile) – 20; *d. Torți și mânere de recipiente* (de la *situlae*, castroane, cratere, căni-urcioare, torți de la recipiente neidentificate) – 39; *e. Mânere de paterae* – 7. Total elemente de vas: 66 de bucăți, iar numărul general de vase cu componentele lor: 74 de exemplare, procent 7,57 %.

II. OBIECTE DE ILUMINAT

a. Lucernae – 18 opaițe; *b. Torți fragmentare de opaițe* (mască de teatru, tip „fenician”) – 5; *c. Sfeșnice* – 9. Desigur, figurația recipientelor este foarte variată, ea înfățișând zeități diferite (greco-romane, egiptene), personaje comune, copii, animale ș.a. Obiecte de iluminat: 32 de bucăți, procentaj 3,27 %.

Totalizând numărul recipientelor se ajunge la 106 exemplare, care constituie un procent de 10,84 %.

G. PIESE DECORATIVE DE INTERIOR

Am preferat denumirea de „piese de interior” pentru a designa o gamă largă de obiecte decorative (ornamente sigure sau probabile pentru mobilier și ustensile, suporturi, picioare, postamente, mânere ale unor piese nedefinite ș.a.), obiecte care fac parte din viața cotidiană a habitatului.

I. *Ornamente neprecizate funcțional: a. Piese cu înfățișarea întreagă a figurației* – 28 de exemplare; *b. Busturi-pectorale* – 23 de bucăți; *c. Fragmente de capete antropomorfe* – 12; *d. Protome* – 12; *e. Aplici tip medalioane, cu reprezentări reliefate* (majoritatea cu figura *Medusei-Gorgona* și a lui *Iupiter-Ammon*) – 22.

Total ornamente neprecizate funcțional; 97 de piese, coeficient 9,92 %.

II. *Piese ornamentale identificate funcțional: a. Aplici* (categoria „Aufsatzbuste”) pentru mășe (tip „Klapptische”) – 4 obiecte; *b. Aplici murale* – 2 piese; *c. Suporturi* – 9 bucăți; *d. Picioare și postamente pentru diferite piese* – 20; *e. Elemente ornamentale pentru piese portabile* (plăcuțe, mecanisme de închidere și aplici pentru mânere, toate aceste piese fiind pentru casete) – 21; *f. Mânere pentru piese de interior și portabile mai voluminoase* (cufere, dulăpuri, scrinuri ș.a.) – 41; *g. Mânere pentru diferite alte obiecte de interior* – 28 de bucăți.

Totalul pieselor ornamentale identificate funcțional se cifrează la 125 de exemplare, procentaj 12,79 % din 977 de monumente analizate.

Global, categoria obiectelor decorative de interior însumează 222 de exemplare, cu un procent de 22,72 %.

H. OBIECTE PENTRU TOALETĂ

Puținele obiecte figurate pentru toaletă, din bronz, descoperite în Dacia sunt: I. *Oglinzi* (cu reprezentări incizate) – 3; II *Ustensile de bărbierit* (brici, cu cap de grifon) – 1; III. *Balsamaria* (3 recipiente mici, cu reprezentări de animale fantastice, un bust tânăr, o figură feminină și 1 capac al unui astfel de vâscior, cu un personaj negroid) – 4 exemplare.

Totalul obiectelor pentru toaletă se ridică la un număr de 8 piese figurate, ceea ce reprezintă un coeficient de 0,81 %.

J. PIESE CU UTILITĂȚI DIFERITE.

Cele câteva obiecte figurate, din bronz, cu diverse utilități, au fost bune definite.

Astfel sunt: I. *Ponduri* – 2 bucăți; II. *Componente ale unor mecanisme de siguranță*: a. *Chei* – 3; b. *Piese de la broasca uşii* – 1; c. *Elemente de lacăt* – 1; III. *Guri de fântână* – 1 piesă certă (mai sunt 2 elemente, care ar putea reprezenta plăci pentru mânere de porți; ele însă au fost numerotate în cadrul H. *Piese de interior* și, anume, la rubrica g. *Mânere pentru diferite obiecte*); IV. *Capsule pentru protejarea sigiliilor* – 2 capace (cu intarsii și scarabei).

Piesele cu utilități diferite (toate au variate figurații) sunt 10 exemplare, cu raportul de 1,02 % din totalul celor 977 de monumente studiate.

O recapitulare generală a tuturor celor 977 de obiecte catalogate în repertoriul *corpus*-ului, prezintă, deci, următoarele categorii de piese figurate: A. VOTIVE – 298 de exemplare; B. REPRESENTĂRI LAICE – 213 bucăți; C. RELIEFURI NEDETERMINATE FUNCȚIONAL – 12 piese; D. ARMAMENTARIA – 75; E. PIESE DE HARNAȘAMENT – 14; F. ELEMENTE DE ATELAJE DE CAR – 19; G. RECIPIENTE – 106; H. PIESE DECORATIVE DE INTERIOR – 222; I. OBIECTE PENTRU TOALETĂ – 8; J. PIESE CU UTILITĂȚI DIFERITE – 10.

CORPUS – DE BRONZES FIGURÉS DE DACIE ROMAINE: CATÉGORIES DES PIÈCES

Résumé

Les pièces figurées, en bronze, provenues de la Dacie romaine, additionnement un nombre de 977 monuments. Les monuments ont été répertoriés en 10 catégories d'après leurs fonctionnalité et puis, à leur tour, départagés dans des groupes plus restreints.

Les catégories sont: A. Pièces votives – 298 exemplaires; B. Représentations laïques – 213 exemplaires; C. Reliefs indéterminés fonctionnement – 12 pièces; D. *Armamentaria* – 75 morceaux; E. Pièces d'harnachement – 14 exemplaires; F. Éléments d'attelage du chariot – 19 éléments; G. Récipients – 106 pièces; H. Pièces décoratives de l'intérieur – 222 morceaux; I. Objets de toilette – 8 pièces; J. Pièces aux usages différents – 10 exemplaires.

Le *Corpus* c'est la première épreuve monographique du genre en Roumanie.